

ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΜΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ
SOS
ΕΛΛΑΔΟΣ

Η Παιδική Προστασία στην Ελλάδα πρέπει να αλλάξει

Οι εξελίξεις στην παιδική προστασία τα τελευταία χρόνια, στην Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο, έχουν υπάρξει ραγδαίες - τόσο σε θεσμικό επίπεδο, με την προώθηση της αποϊδρυματοποίησης, όσο και σε επίπεδο έρευνας που αποδεικνύει τις αρνητικές επιπτώσεις του ιδρυματισμού στη ζωή των παιδιών.

Στην Ελλάδα οι παθογένειες του χώρου της παιδικής προστασίας είναι χρόνιες, με δραματικές συνέπειες για τη ζωή και την ανάπτυξη χιλιάδων ευάλωτων παιδιών. Η παιδική προστασία βρίσκεται σήμερα σε μια κρίσιμη καμπή.

Τα Παιδικά Χωριά SOS προτάσσουν σε θεσμικούς φορείς την ανάγκη, αλλά και τεκμηριωμένες προτάσεις, για σοβαρές μεταρρυθμίσεις στην παιδική προστασία, που να συνάδουν με την πραγματικότητα προστασίας και ανάπτυξης των παιδιών, τις εξελίξεις παγκοσμίως, τις διεθνείς συμβάσεις και τις Ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές ως προς την διασφάλιση των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Παράλληλα, τα Παιδικά Χωριά SOS ανοίγουν το διάλογο με την κοινωνία για την πραγματικότητα της παιδικής προστασίας στην Ελλάδα. Οι αντιλήψεις της κοινωνίας για την προστασία των ευάλωτων παιδιών, παρά τη μεγάλη ευαισθησία της, παραμένουν ανεκτικές ενός πλαισίου προβληματικής ιδρυματικής φροντίδας. Οι κοινωνικές αντιλήψεις για την προστασία των παιδιών χωρίς οικογένεια πρέπει να απαλλαχθούν από το συναισθηματισμό και να βασιστούν στην υπεράσπιση θεμελιωδών δικαιωμάτων των παιδιών.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Οι δομές παιδικής προστασίας στην Ελλάδα λειτουργούν χωρίς έλεγχο, χωρίς πιστοποίηση που να βασίζεται σε ποιοτικές προδιαγραφές παροχής φροντίδας και υπηρεσιών, και χωρίς τα ελάχιστα μέτρα υποχρεωτικής εφαρμογής σωστής λειτουργίας.

Στην πλειοψηφία των δομών παιδικής προστασίας, είναι σημαντικές οι ελλείψεις σε εξειδικευμένο και καταρτισμένο προσωπικό, ενώ το υπάρχον προσωπικό φροντίδας και διοίκησης είναι, ως επί το πλείστον, ανεπίδοτο και καταβεβλημένο. Πλέον του 75% των ιδρυμάτων λειτουργεί χωρίς ποιοτικές, παιδαγωγικές ή άλλες προδιαγραφές¹. Το έλλειμμα γνώσης, κατάρτισης αλλά και νοοτροπίας, σχετικά με τις απαιτήσεις για μια σωστή και λειτουργική δομή παιδικής προστασίας, τις ανάγκες διαβίωσης και ανάπτυξης των παιδιών,

75% των ιδρυμάτων λειτουργεί χωρίς ποιοτικές, παιδαγωγικές ή άλλες προδιαγραφές.

και κυρίως τη σημασία της οικογενειακής αποκατάστασης, είναι ιδιαίτερα έντονο.

Υπάρχει άμεση ανάγκη για ενιαίο θεσμικό πλαίσιο που να διασφαλίζει τις απαραίτητες ποιοτικές προδιαγραφές σε εθνικό επίπεδο, όπως τον ελάχιστο αριθμό προσωπικού ανάλογα με τις επιμέρους πληθυσμιακές ανάγκες, το επίπεδο επιστημονικής κατάρτισής του, τον έλεγχο των εθελοντών, την κτιριακή επάρκεια, αλλά και τη γενικότερη παιδαγωγική λειτουργία.

Η στελέχωση με καταρτισμένο προσωπικό, στην πλειονότητα των δημοσίων και των ιδιωτικών/εκκλησιαστικών δομών παιδικής προστασίας στη χώρα, είναι κρίσιμης σημασίας.

Ο ΙΔΡΥΜΑΤΙΣΜΟΣ ΒΛΑΠΤΕΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Είναι επιστημονικά αποδεδειγμένο πως η ιδρυματική φροντίδα είναι βλαβερή για τα παιδιά και την ανάπτυξή τους². Τα ιδρύματα δεν μπορούν να παρέχουν την εξατομικευμένη φροντίδα, προσοχή και αγάπη που χρειάζεται κάθε παιδί για να αναπτυχθεί σωστά και άρα δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν τις ατομικές του ανάγκες του ή να λειτουργήσουν ως προς το βέλτιστο συμφέρον του - μια θεμελιώδη αρχή των Δικαιωμάτων του Παιδιού. Στη μεγάλη τους πλειοψηφία είναι απρόσωπα, τηρούν άκαμπτες επαναλαμβανόμενες πρακτικές καθημερινής λειτουργίας, και χαρακτηρίζονται από έλλειψη θαλπωρής και δυνατότητας κοινωνικοποίησης, ενώ δεν επιδιώκουν τη σχέση με τη βιολογική οικογένεια, όπου εκείνη προβλέπεται.

Επιστημονικές έρευνες σχετικά με την πρόιμη ανάπτυξη των παιδιών δείχνουν ότι ακόμη και μια σχετικά σύντομη παραμονή σε ίδρυμα επηρεάζει αρνητικά την ανάπτυξή των παιδιών και έχει διαβίου συνέπειες στη νοητική τους ανάπτυξη, τη συναισθηματική τους ευημερία και τη συμπεριφορά, οι οποίες τα ακολουθούν στην ενηλικίωση και από γενιά σε γενιά. Τα παιδιά αυτά, ως ενή-

Ο ΙΔΡΥΜΑΤΙΣΜΟΣ ΒΛΑΠΤΕΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Φυσική υπανάπτυξη: βάρος, ύψος και διάμετρος κεφαλιού κάτω του μέσου όρου

Βλαβερές συνέπειες στην νευρολογική λειτουργία και τη δημιουργία συνάψεων

Σημαντικές καθυστερήσεις και ελλείψεις στη σωματική και διανοητική ανάπτυξη

Στερεοτυπικές συμπεριφορές

Ψυχολογικές διαταραχές: χαμηλή αυτοπεποίθηση, άγχος και κατάθλιψη, κοινωνικός αποκλεισμός και αυξημένες πιθανότητες παραβατικής συμπεριφοράς

Carter, 2005; Mulheir and Browne, 2007; Smyke et al., 2007
Andersson, 2005; Browne and Herbert, 1997; Fisher et al., 1997

λικες, βιώνουν με πολλαπλάσιες πιθανότητες την ανεργία, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την κατάρτιση, ενώ δυσκολεύονται σε σημαντική πλειοψηφία να αναπτύξουν σωστά τους δικούς τους οικογενειακούς δεσμούς³.

ΑΝΑΔΟΧΗ & ΑΠΟΪΔΡΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ

Αποϊδρυματοποίηση είναι η σταδιακή αντικατάσταση των ιδρυμάτων κλειστού τύπου με οικογενειακού τύπου μοντέλα φροντίδας. Στην Ευρώπη η αποϊδρυματοποίηση έχει δρομολογηθεί εδώ και χρόνια, όχι μόνο ως βέλτιστη αλλά και ως κοινή πρακτική.

Δομή φροντίδας οικογενειακού τύπου είναι μια δομή - σπίτι που φιλοξενεί 5-6 παιδιά, που απασχολεί σταθερό και καταρτισμένο προσωπικό (φροντιστή, ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό), που διασφαλίζει πρόσωπα αναφοράς για τα παιδιά και ατομικά πλάνα ανάπτυξης και διαχείρισης, που βρίσκεται σε σημείο ενταγμένο στην κοινότητα και όχι απομονωμένο, και που εξασφαλίζει στα παιδιά την ιδιωτικότητα αλλά και την επαρκή κοινωνικοποίησή τους.

Η βέλτιστη πρακτική στην παιδική προστασία⁴ ορίζει την αποκλειστικά βραχυχρόνια παραμονή των παιδιών σε τέτοιες δομές, πριν αποκατασταθούν σε οικογένεια μέσω της αναδοχής, της υιοθεσίας ή της επανένταξής τους στη βιολογική τους οικογένεια. Για τα μωρά και τα μικρά παιδιά κάτω των τριών ετών, η τοποθέτηση σε οικογένεια πρέπει να γίνεται ακόμα συντομότερα και η παραμονή σε οικογενειακού τύπου φροντίδα να μην ξεπερνά τους λίγους μήνες.

Η οικογενειακή αποκατάσταση ενός παιδιού σε μια οικογένεια (μέσω αναδοχής, υιοθεσίας ή επανένωσης με τη βιολογική οικογένεια) είναι μια διαδικασία σύνθετη σε πολλά επίπεδα.

Η διαδικασία περιλαμβάνει αξιολόγηση και προετοιμασία των οικογενειών, συνδυασμό (matching) της οικογένειας με το παιδί, μεταπαρακολούθηση και υποστήριξη της αναδοχής. Απαιτούνται σαφείς κανόνες, σύνθετες διαδικασίες και εξειδικευμένο προσωπικό για να είναι μια οικογενειακή αποκατάσταση επιτυχημένη και να μπορέσουν τα παιδιά να ζήσουν ευτυχισμένα χωρίς να επιστραφούν στη δομή.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ & ΤΗΣ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Η Αποϊδρυματοποίηση και οι υπηρεσίες Πρόληψης, ως άξονες παρέμβασης στην παιδική προστασία, αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοεξαρτώνται.

Στην Ευρώπη, 92% των περιπτώσεων παιδιών που βρίσκονται εκτός οικογενειακού πλαισίου οφείλονται σε παραμέληση/κακοποίηση ή κοινωνικούς παράγοντες.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, οι κοινωνικές υπηρεσίες πρόληψης και διεπιστημονικής υποστήριξης των οικογενειών μπορούν και πρέπει να

Ο ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΑΝΑΔΟΧΗΣ

Με την ψήφιση του Ν4538/2018 άνοιξε και στην Ελλάδα ο δρόμος για την ταχύτερη αποκατάσταση παιδιών σε οικογενειακό πλαίσιο φροντίδας μέσω της αναδοχής. Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω σημαντικές θεσμικές αλλαγές που να καθιστούν την υλοποίηση του Νόμου περί Αναδοχής εφικτή από τα ιδρύματα και το κράτος, ευνοώντας, μεταξύ άλλων, τη διεύρυνση των συνεργασιών με ιδιωτικούς φορείς εξειδικευμένους στο αντικείμενο, ξεπερνώντας την αδυναμία επαρκούς και επαρκώς εξειδικευμένης στελέχωσης των φορέων που εμπλέκονται.

3. Browne, The Risk of Harm to Children in Institutional Care, 2009

4. Resolution adopted by the UN General Assembly 64/142, Guidelines for the Alternative Care of Children, 2009

επιτελέσουν κρίσιμο ρόλο⁵. Είναι διεθνώς σαφής και επιστημονικά αποδεδειγμένη η σημασία Υπηρεσιών Πρόληψης και Ενδυνάμωσης της Οικογένειας, καθώς μια οικογένεια με ευαλωτότητα έχει αποδειχθεί ότι διατρέχει πολλαπλάσιο κίνδυνο ενδοοικογενειακών προβλημάτων που μπορούν να συντελέσουν στην απομάκρυνση των παιδιών.

Στην Ελλάδα, τα Κέντρα Κοινότητας είναι υποστελεχωμένα, με αποτέλεσμα η εξυπηρέτηση των οικογενειών να αφορά αποκλειστικά δικαιώματα σε επιδόματα, χωρίς την πρόβλεψη ή τη δυνατότητα υποστήριξης σε επίπεδο συμβουλευτικής ή θεραπευτικής παρέμβασης τους, ή έρευνας σε περιπτώσεις πιθανών ενδο-οικογενειακών προβλημάτων.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ/ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

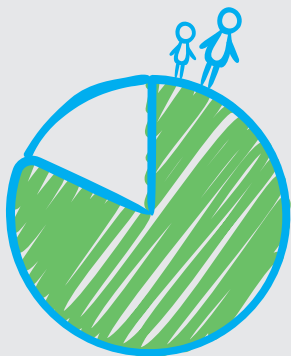
Τα Παιδικά Χωριά SOS είναι πρωτοπόροι στην υλοποίηση προγραμμάτων Αναδοχής, σε συνεργασία με 6 δημόσιους φορείς και 5 Περιφέρειες πανελλαδικά, ήδη από το 2017.

Η εμπειρία αυτή αναδεικνύει τη σημασία και την προοπτική συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στην παιδική προστασία και την κοινωνική πρόνοια γενικότερα.

Στις συνεργασίες αυτές, οι οποίες λειτουργούν προς το απόλυτο συμφέρον των δημοσίων δομών και των επαγγελματιών σε αυτές, επιτυγχάνεται η ανταλλαγή εμπειρίας και τεχνογνωσίας ειδικά όσον αφορά στα θέματα αναδοχών, ο συντονισμός μεταξύ των επαγγελματιών του πεδίου για την καλύτερη και ταχύτερη αποκατάσταση των παιδιών, η καλλιέργεια της εμπιστοσύνης και της διεπιστημονικής συνεργασίας ανάμεσα στις δυο πλευρές, και η από κοινού εξεύρεση λύσεων, προς όφελος των παιδιών, σε ιδιαίτερα πολύπλοκες υποθέσεις.

Τα Παιδικά Χωριά SOS είναι πρωτοπόροι στην υλοποίηση προγραμμάτων Αναδοχής, σε συνεργασία με 6 δημόσιους φορείς και 5 Περιφέρειες πανελλαδικά, ήδη από το 2017.

ΤΑ «ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΑ» ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΟΡΦΑΝΑ ΠΑΙΔΙΑ

Περισσότερα από 80% των «ορφανών» σε ιδρύματα έχουν τουλάχιστον έναν γονιό που θα μπορούσε να τα φροντίσει, με την κατάλληλη στήριξη.

Csáky, C., Keeping children out of harmful institutions: why we should be investing in family-based care, Save the Children, 2009
Browne K.D., Hamilton-Giacritsis C.E., Johnson R., Chou S. Young children in institutional care in Europe. Early Childhood Matters, 2005

Η Ελλάδα παραμένει ουραγός της Ευρώπης ως προς την παιδική προστασία.

ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

Η ανάγκη ποιοτικής εναλλακτικής φροντίδας και στρατηγικής αποϊδρυματοποίησης καταλαμβάνουν πλέον και επισήμως υψηλή θέση στην πολιτική ατζέντα και στον παγκόσμιο χάρτη των δικαιωμάτων του παιδιού.

Από το 2013, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει τονίσει τη σημασία που αποδίδει στην αποϊδρυματοποίηση, τόσο σε επίπεδο πολιτικής όσο και σε επίπεδο χρηματοδοτικών εργαλείων.

Η υλοποίηση του European Commission Recommendation on Investing in Children (2013) ενίσχυσε την τάση αυτή καθώς κάλεσε κράτη μέλη να αξιοποιήσουν τα European Structural and Investment Funds (ESIF) για την προώθηση μοντελών εναλλακτικής φροντίδας στην παιδική προστασία. Το 2017, η Κομισιόν επανέλαβε την δέσμευσή της να στηρίζει προγράμματα και πολιτικές πρόληψης για την αποφυγή χωρισμού της οικογένειας.

Η Δυτική Ευρώπη έχει προχωρήσει σε προγράμματα αποϊδρυματοποίησης την τελευταία 20ετία,

ενώ αυτή τη στιγμή υλοποιούνται επιτυχώς προγράμματα μεταρρύθμισης της παιδικής προστασίας στη Βουλγαρία, τη Βοσνία/ Ερζεγοβίνη, τη Μολδαβία, τη Ρουμανία και την Ουκρανία με χρηματοδότηση και υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ SOS

Τα Παιδικά Χωριά SOS είναι ηγετικός φορέας με επιστημονική τεχνογνωσία αλλά και έμπρακτη εμπειρία στην Αναδοχή και τη συνεργασία με κρατικούς φορείς στον κρίσιμο τομέα της Αναδοχής.

Με την έναρξη του προγράμματος του Ξενώνα Βρεφών στο Αναρρωτήριο Πεντέλης για τη φιλοξενία εγκαταλελειμμένων Βρεφών στα δημόσια μαιευτήρια (2017), επισημοποιήθηκε και επεκτάθηκε η συνεργασία για την Αναδοχή με το Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφέρειας Αττικής - μια σύμπραξη Ιδιωτικού/ Δημοσίου Φορέα, που δημιουργήθηκε με ιδιωτικούς πόρους. Στα τρία πλέον χρόνια λειτουργίας του, άνοιξε το δρόμο για την Αναδοχή και τη συνεργασία με το Δημόσιο, ενώ από την έναρξη του προγράμματος έως και σήμερα έχουν αποκατασταθεί σε οικογενειακό περιβάλλον, συνολικά, 93 παιδιά⁶.

Τα Παιδικά Χωριά SOS έχουν πραγματοποιήσει, σε συνεργασία με δημόσιους φορείς, 190 αναδοχές και υιοθεσίες με 100% επιτυχία.

Επιπλέον, τα Παιδικά Χωριά SOS συνεργάζονται και στηρίζουν το Κράτος και τους δημόσιους φορείς με ένα διευρυμένο και πανελλαδικό Πρόγραμμα Αναδοχής (2018) - μια πολύ σημαντική προσπάθεια στήριξης του Κράτους, με προσωπικό, χρηματοδότηση και τεχνογνωσία των Παιδικών Χωριών SOS, στη διαδικασία της Αναδοχής. Το Πρόγραμμα έχει τρεις άξονες: (1) τη στήριξη της φροντίδας των παιδιών στις κρατικές δομές, (2) την εκπαίδευση των εργαζομένων στις δομές αυτές, και (3) την προώθηση της Αναδοχής. Το Πρόγραμμα υλοποιείται σε 5 Περιφέρειες και αγγίζει περισσότερα από 400 παιδιά σε 6 δημόσιους φορείς Παιδικής Προστασίας σε όλη χώρα.

Πέραν της αναδοχής και της συνεργασίας με φορείς του δημοσίου, τα Παιδικά Χωριά SOS στην Ελλάδα διαθέτουν κρίσιμη τεχνογνωσία κι εμπειρία στη λειτουργία προγραμμάτων Πρόληψης (Κέντρα Στήριξης Παιδιού και Οικογένειας σε όλη την Ελλάδα) αλλά και υποστήριξης εφήβων

(after care) μέσω υποστηριζόμενης διαβίωσης (Στέγες Νέων).

Η Διεθνής Ένωση των Παιδικών Χωριών SOS είναι σταθερός συνομιλητής και εταίρος, σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κράτη μέλη της, όσο και σε διεθνείς πρωτοβουλίες και συνεργασίες όπως η καμπάνια Opening Doors for Europe.

Με εκτενή δράση σε 135 χώρες (συμπεριλαμβανομένων και 24 κρατών της ΕΕ) και 70 χρόνια εμπειρίας σε προγράμματα προστασίας, πρόληψης, αναδοχής και υποστηριζόμενης ανεξάρτητης διαβίωσης, τα Παιδικά Χωριά SOS είναι ηγετικός φορέας προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών παγκοσμίως, με έμφαση στα παιδιά χωρίς οικογένεια.

Το έργο «Συστημική Αλλαγή στην Παιδική Προστασία» υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος Active citizens fund, με φορέα υλοποίησης τα Παιδικά Χωριά SOS.

Το πρόγραμμα Active citizens fund, ύψους €12εκ, χρηματοδοτείται από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία και είναι μέρος του χρηματοδοτικού μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (EOX) περιόδου 2014 - 2021, γνωστού ως EEA Grants.

Το πρόγραμμα στοχεύει στην ενδυνάμωση και την ενίσχυση της βιωσιμότητας της κοινωνίας των πολιτών και στην ανάδειξη του ρόλου της στην προαγωγή των δημοκρατικών διαδικασιών, στην ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τη διαχείριση της επιχορήγησης του προγράμματος Active citizens fund για την Ελλάδα έχουν αναλάβει από κοινού το Ίδρυμα Μποδοσάκη και το SolidarityNow.

Μάθετε περισσότερα: www.activecitizensfund.gr

ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΜΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ
SOS
ΕΛΛΑΔΟΣ

www.sos-villages.gr

